

Streszczenie pracy doktorskiej „*In dubio pro Europa. Polityka europejska Niemiec w latach 2005-2013*” autorstwa mgr. Malwiny Książniakiewicz, napisanej pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Bogdana Koszela na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Po przejęciu władzy w Niemczech w 2005 r. przez „wielką koalicję” CDU/CSU-SPD mottem działania rządu Angeli Merkel w polityce zewnętrznej stało się stwierdzenie zawarte w umowie koalicyjnej „kontynuacja i nowe wyraziste akcenty”. Sugerowano w ten sposób, że Niemcy zwłaszcza w polityce europejskiej trzymać się będą standardów określonych w przeszłości przez kanclerzy Konrada Adenauera (1949-1963), Helmuta Kohla (1982-1998) i Gerharda Schrödera (1998-2005), ale jednocześnie wykażą zdecydowanie większą aktywność w wybranych przez siebie obszarach integracji europejskiej i większą dbałość o własne interesy w Unii Europejskiej. Nietrudno było zauważyć - co znajduje odzwierciedlenie w pracy - że priorytetem europejskiej polityki Niemiec tzw. I gabinetu A. Merkel (2005-2009) należała reanimacja traktatu konstytucyjnego, w którego przygotowanie w latach 2002-2003 Niemcy zaangażowały sporo sił i środków. Szczególną rolę tutaj odegrała prezydencja Niemiec w Radzie Unii Europejskiej w pierwszej połowie 2007 r. Wypracowała ona koncepcję nowego traktatu („reformującego”, „mini-traktatu”, „traktatu uproszczonego”), który ostatecznie przybrał kształt traktatu z Lizbony.

Drugim ważnym obszarem badań, ale nie traktowanym już w sposób szczególny przez Berlin jak to miało miejsce w latach dziewięćdziesiątych XX w., była analiza zaangażowania Niemiec w dalszy proces poszerzania Unii Europejskiej o nowe państwa. W pierwszej kolejności skupiono się na niemieckim wsparciu dla europejskich aspiracji Rumunii i Bułgarii, a następnie dla Chorwacji. Starano się przybliżyć meandry polityki niemieckiej wobec dążeń do członkostwa w UE Turcji i Ukrainy. Poza zasięgiem obserwacji naukowej pozostały Albania, Macedonia, Czarnogóra, Serbia i Bośnia-Hercegowina, gdyż zaangażowanie RFN w proces zbliżania tych państw do struktur Unii Europejskiej uznać można za śladowy i państwa te nie odnotowały znaczących sukcesów w procesie przygotowania do akcesji.

Koalicja chadecko-socjaldemokratyczna miała olbrzymie ambicje, aby nadać nowego impulsu Europejskiej Polityce Sąsiedztwa (EPS). Zjednoczone Niemcy, które w pierwszej połowie 2007 r. po raz trzeci sprawowały półroczną prezydencję w Unii Europejskiej, obok wspomnianego pierwszoplanowo traktowanego problemu reanimacji traktatu konstytucyjnego miały ambitny plan wypracowania nowych zasad polityki wschodniej UE. Sprowadzać się to

miało do bliskiego powiązaniu krajów wchodzących w skład EPS ze strukturami unijnymi. W tej części pracy analizowano stosunek RFN do sztandarowych projektów wchodzących w szeroko rozumianą EPS, tzn. wobec francuskiej koncepcji Unii dla Śródziemnomorza, Partnerstwa Wschodniego i Partnerstwa dla Modernizacji. Starano się pokazać rolę, jaką odegrały rewolucje arabskie w Afryce Północnej w ogólnym fiasku EPS, a zwłaszcza nakreślić krytyczne stanowisko Niemiec wobec perspektywy akcji NATO w Libii, co wywołało falę nieprzychylnych komentarzy pod adresem Berlina w świecie zachodnim.

Utworzenie II gabinetu A. Merkel w 2009 r. w koalicji z liberałami zbiegło się z nasileniem światowego kryzysu gospodarczego, który od jesieni 2008 r. poważnie zagroził stabilności strefy euro państw członkowskich Unii Europejskiej. Jest to z pewnością jeden z najważniejszych obszarów badawczych, na których skupiono uwagę. Z jednej strony starano się ukazać proces narastania kryzysu w strefie euro i ocenić niemieckie recepty bądź propozycje jego ograniczenia i zapobieżenia podobnym wydarzeniom w przyszłości. Nie ulega wątpliwości, że determinacja niemiecka w forsowaniu swoich rozwiązań na europejskiej scenie, spotkała się z bardzo zróżnicowanymi ocenami (Merkel jako „Frau Germania“, „Madame Non“).

Ostatnim obszarem badawczym, który został poddany analizie, jest stopniowe umacnianie się RFN na pozycji lidera UE. Tutaj uwaga została skoncentrowana na zwiększeniu możliwości oddziaływania A. Merkel po 2009 r. na politykę europejską. W latach 2005-2009 silnie umocowana w koalicji rządowej SPD skutecznie hamowała niekorzystne dla siebie opcje i rozwiązania np. w polityce wschodniej RFN. Po 2009 r. w koalicji z liberałami, przy słabnącej pozycji Francji, a rosnącej w siłę gospodarki niemieckiej, otworzyły się perspektywy dla sprawowania przez Niemcy roli niekwestionowanego przywódcy w Unii Europejskiej. Miało to wpływ na aktywizację Niemiec, szczególnie w latach 2011-2013 w debacie na temat przyszłości integracji europejskiej (koncepcja *mehr Europa*), gdzie w Berlinie próbowano narzucić jej ton i kierunek, co z kolei wzbudziło olbrzymie dyskusje i kontrowersje w innych państwach członkowskich.